

YAP-İŞLET-DEVRET PROJELERİNDE MÜŞAVİRLİK HİZMETLERİ

FAİK TOKGÖZOĞLU¹ / A. İRFAN ÜNAL²

MÜŞAVİR'İN TANIMI

Günümüzde Kamu – Özel ortaklığında yürütülen Yap İşlet Devret Proje'lerinde Müşavirlik hizmetlerine değinmeden önce, İdare – Müşavir – Yüklenici üçgenindeki en önemli kavramlardan biri olan Müşavir tanımına bir göz atmak gerekmektedir. Çeşitli kurumlarda ve ülkelerde yapılan tanımlara bakıldığında esas itibariyle Müşavir, “Belirli bir konuda bilgi ve uzmanlık sahibi olan, bilgi ve görüşlerinden yararlanmak üzere görevlendirilen kişi veya kuruluştur.”

Yine, Kamu İhale Kanunu (KİK), Birinci bölüm, Uygulama ilkeleri, Madde 4'e göre Müşavir (Danışman), “Danışmanlık yapan, bilgi ve deneyimini İdare'nin yararı için kullanan, danışmanlığını yaptığı işin Yüklenici'leri ile hiçbir organik bağ içinde bulunmayan, İdare'den danışmanlık hizmeti karşılığı dışında hiçbir kazanç sağlamayan ve danışmanlık hizmetlerini veren hizmet sunucuları” olarak tanımlanmaktadır.

Bunların yanısıra FIDIC, Müşavirliğin hangi etik kurallar çerçevesinde nasıl yapılması gerektiği üzerinde durmuştur. Bu etik kuralların başlıkları; “Sosyal sorumluluk, yetkinlik, bütünlük, tarafsızlık, adil davranış, usulsüzlük karşıtlığı” olarak özetlenebilir.

KAMU – ÖZEL ORTAKLIĞI İLE YÜRÜTÜLEN YİD PROJELERİ

3996 sayılı kanun ve 94/5907 sayılı bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtırılması Hakkında 3996 sayılı kanunun uygulama usul ve esaslarına ilişkin Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde Yap-İşlet-Devret Modeli ile bazı önemli Proje'ler ihale edilmiş olup yenilerinin aynı model ile ihale hazırlıkları devam etmektedir. İhalesi yapılp şu anda yapım aşamasında olan iki önemli Proje'den birisi, “Gebze – Orhangazi – İzmir (İzmit Körfez Geçişi ve Bağlantı Yolları Dahil) Otoyolu”, diğeri ise “Kuzey Marmara Otoyolu ve 3.Boğaz Köprüsü” Projeleridir.

Bu Proje'lere ait Sözleşmelerin konusu, Sözleşme ve eki ihale evrakı ile şartnamelere uygun olarak finansmanın sağlanması, projelendirilmesi ve yapılması, Sözleşmesine uygun olarak işletilmesi, bakımı, periyodik bakımı, onarımlarının yapılması ve İşletme süresinin sonunda her türlü borçtan ari, bakımlı, çalışır ve kullanılabilir durumda bedelsiz olarak İdare'ye devridir.

Yine Sözleşmelerde vurgulandığı gibi Yükleniciler, Sözleşme konusu işlerin gerçekleştirilmesinde Türkiye'de benzer projelere uygulanabilecek ve İdare tarafından kabul gören ulusal ve uluslararası standartlar ve ilkeler, Teknik şartnameler, Teknik gerekler, İşletme, Bakım ve Onarım standartları ve Kalite Planına uygun olarak hareket edeceklerdir. İşte bu noktada, anılan işleri İdare adına denetleyecek, konusunda uzman kişilerden oluşmuş bir organizasyon ihtiyacı doğmaktadır. Müşavirlik kurumu burada devreye girer ve denetleyeceği Proje'nin karakterine göre yapılmasını tamamlayarak işe başlar.

1. Kontrol Teşkilatı Başkanı, Yüksel Proje Emay Chodai İş Ortaklığı, Yalova
2. Eğitim Başmühendisi, Yüksel Proje Emay Chodai İş Ortaklığı, Yalova

KAMU – ÖZEL ORTAKLIĞINDA MÜŞAVİRLİK HİZMETLERİ

Müşavirlik hizmeti her Proje için olumlu katkılar sağlamakla birlikte, Kamu – Özel ortaklığında yürütülen Projelerde üstlendiği rol daha büyük önem arz etmektedir. Günümüzde Müşavirliğin önemi tartışılma sürecini geride bırakmış ve ekonomilerin lokomotifi olarak tanımlanan inşaat sektörünün öncüsü durumunda olduğu kabul edilmiştir.

Esasen çoğu Dünya ülkesinde Müşavirlik hizmeti, Projeler henüz fikir aşamasındayken başlamakta ve Projenin her safhasında devam etmektedir. Kamu – Özel ortaklığında ülkemizde yürütülmekte olan büyük ve önemli Projelerdeki temel amacı, “Yatırım yapan Yüklenicinin harcadığı fonun geri dönüşümünü sağlama menfaati ile yatırım sahibi İdare’nin mali yük altına girmeden yatırıma kavuşma menfaatinin bir araya gelmesi” olarak tanımlamak mümkündür. Yatırımcının yapım ve işletme süresi Sözleşmede belirtilmiştir.

Yatırımcı hiç bir şekilde yapım süresinin dışına taşmak istemeyecek, hatta teknolojinin tüm imkanlarını kullanarak yapım süresini öne çekerek kalan süreyi işletme safhasına ekleyip daha fazla gelir elde etmeyi düşünecektir. Başka bir deyişle, neredeyse günlük bazda bir iş programıyla çalışacaktır. İdare ise yatırımın işletme süresi sonunda her türlü borçtan arınmış, bakımlı ve tüm fonksiyonları ile çalışır durumda almak isteyecektir.

Bütün bunların ışığı altında **Müşavir Firma;**

- İdare’nin belirlediği organizasyon şeması doğrultusunda, Şartnamede belirlenmiş bilgi, beceri ve deneyime sahip personellerle teşkilatını kurar. Projenin özellik arz eden yapım kalemleri için o konuda tecrübe sahibi uzmanlardan destek sağlar.
- Sahada yürütülen işin kılcal damarlarına kadar nüfuz ederek İdare adına tam bir denetim mekanizması oluşturur.
- İş’in hızına aynı refleksle cevap verecek şekilde örgütlenir. Zaman ve maliyet açısından avantaj sağlayacak önerileri İdare ve Yüklenicinin dikkatine sunar. İş’in onaylı projesinde olduğu gibi, sözleşme ve eki Şartnamelerde tariflenmiş kalitede yapılmasının temini ana görevidir.
- Müşavir adil olmalıdır. Yatırımcının ve İdare’nin güvenine mazhar olmalıdır.
- İdare düzenli bir şekilde bilgilendirilmelidir. Proje değişiklikleri dikkatle incelenmelidir. Kamu – Özel ortaklığında yürütülen YİD modeli Projelerin çok karmaşık bir hukuki yapısı olduğundan, İdare’yi ilerde değişik “claim” lere (taleplere) maruz bırakmayacak önlemler Müşavirce alınmalıdır.
- Her ne kadar işin finansmanı Yatırımcı tarafından sağlansa da, işin gerçek sahibinin İdare olduğu gerçeğinden yola çıkarak, İş’in yapımının yanı sıra harcamaların da düzenli olarak kontrol edilmesi ve ilerde doğabilecek her hangi bir fesih durumunda İdare’nin tüm verilere sahip olmasının temini de Müşavirin görevidir.
- Özel imalat gerektiren iş kalemlerinde (Asma Köprü gibi) temin edilen yabancı uzman desteğinden maksimum fayda sağlanması ve aynı işin bir sonraki Proje ’de yerli Teknik eleman marifetiyle yapılabilmesi için gerekli tedbirleri alır, yurt içi ve dışı eğitimlerle bunu destekler.
- Yoğun iş programının uygulanması nedeniyle sahada İş ve İşçi güvenliği konularında gerekli tedbirleri alır / aldırır.

İdare, otoyol ve müştemilatını İşletme süresi sonunda her türlü borçtan arınmış, bakımlı ve tüm fonksiyonları ile çalışır durumda almak isteyecektir.

Görevli Şirket, sözleşme konusu işlerin ifasında İdare tarafından kabul gören ulusal ve uluslararası standartlar, Teknik şartnameler ve gerekler, Bakım-Onarım-İşletme Standartları ve Kalite Planına uygun hareket edeceklerdir.

Gebze-Orhangazi-İzmir Otoyolu Yapım Dönemine Ait Müşavirlik Hizmetleri Sözleşmesi Kapsamında:

- Müşavir firma 31 Mayıs 2013 tarihinde çalışmalara başlamıştır.
- Müşavirlik hizmetleri Gebze-İzmir arasında 5 otoyol kesimi ve 1 asma köprü kesiminde kesiminde İdare ve Görevli Şirket ile koordineli olarak yürütülmektedir.
- 2015 Ekim sonu itibari ile 162 kişi müşavirlik teşkilatında yer almaktadır.

25 Aralık 2012 tarihli Karayolları Genel Müdürlüğü Eğitim Kurulu Toplantısında; Karayolları Genel Müdürlüğü mühendislerine yönelik düzenlenen geleneksel temel eğitim kursları devamında düzenlenen 4 haftalık arazi çalışmalarının, Kamu Özel Sektör Ortaklığı Bölge Müdürlüğü sınırlarında Yap İşlet Devret (YİD) modeli ile yapım çalışmaları sürdürülen Gebze-Orhangazi-İzmir Otoyolu Projesi şantiyelerinde gerçekleştirilmesine ve böylece ara verilen Otoyol Eğitim Kurslarının da yeniden devamına karar verilmiştir.

- Eğitim programında mühendislere proje tasarım, otoyol yapım, asma köprü yapım, güney yaklaşım viyadüğü yapım, tünel yapım ve kalite kontrolü ile YİD modeli Müşavirlik/Kontrollük konularında detaylı bilgiler verilmesi planlanmış ve uygulanmıştır.
- Bugüne kadar gerçekleşen 6 Otoyol Eğitim kursu ile birlikte toplamda 165 Karayolları Genel Müdürlüğü İnşaat Mühendisi Gebze-Orhangazi-İzmir projesi kapsamında eğitim görmüştür.

6.Otoyol Eğitim Kursu Açılışı- 17 Ağustos 2015

SONUÇLAR

Kamu – Özel ortaklığında yürütölen Projelerin önemli taraflardan birisi Müşavirdir. Güçlü, tecrübeli, güvenilir ve İdare ile omuz omuza çalışan bir Müşavir, Proje'nin başarısının teminatıdır. Böyle bir Müşavirlik hizmeti Proje'nin toplam kalitesi üzerinde de önemli bir rol oynayacaktır. En başarılı Projelerin, İdare ve Müşavir arasında mutlak güvene dayanan profesyonel bir ilişkinin mevcut olduğu durumlarda gerçekleştirildiği unutulmamalıdır